

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Metropolis Salisbvr gensis

Continens Primordia Christianæ Religionis Per Boiariam Et Loca quædam vicina; Catalogum videlicet & ordinariam successionem Archiepiscoporum Salisburgensium, & Coëpiscoporum, Frisingensium, Ratisponensium, Patauiensium, ac Brixinensium

Hund, Wiguleus

Monachii, 1620

Additiones. Brixinenses Episcopi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13553

ADDITIONES.

BRIXINENSES EPISCOPI

THEODONI tertio filium fuisse THEODIBERTVM, qui de patris su-
prema iam agentis manu principatum accepit, ex historijs alijsq; antiquiss monu-
mentis indubitatum est. Fratres verò eidem Theodoni fuisse quoq; Diepoldum
& Othonem, quos alij Theodibaldum & Vtonem vocitant, credere prohibeor, hjs que accu-
ratè tradit Velfer. Rer. Boicar. IV. p. 215.

Error est in annis inde ut videtur natus, quod aberrantes facile longissimè (ut
Velfer. pag. 213. rectè ait) qui in Regum nominibus lapsi, historiam ad superiores
Theodones retraxere, ante annos octoginta circiter vita iam functos. Rescri-
bendus verò hic annus DCXVI. post Christum natum.

Huius S. Cassiani mentio in confirmatione Ludouici III. & in donatione Conrad.
II. quas infra suis locis exhibebimus.

Juliani temporibus Sabiona (ut loquitur Velfer. Boicar. III pag 178.) que inter Bri-
xentas in alpihus citra Bauzanum sita ad Boicam olim pertinuit. Otho Frisingen. Brix-
nam Bauaricè civitatem appellat: & longè à verò errant, at que historie imperiti sunt qui siue
Sabionam, siue Brixinam Boijs adimunt.

Aquilegiam Norici (qua illud ad Hadriaticum sinum vergit) urbem; illumque to-
tum tractum Norico, secundum alios Vindelicia, que & ipsa Norici pars, accensam fuisse,
nemo negabit. Idq; Diplomatum Regis alijsq; monumentis vetustissimis probari potest.

Secundum à S. CASSIANO Episcopum Sabionen. seu Brixinatem ex Philipp. Fer-
rario producit R. P. Raderus Lucanum quem etiam inter Bauaricè sanctos recenset hjs ver-
bis: Diuus hic Lucanus Sabionenlem egit Episcopum sub Annum Christi
CCCCXXIV. Cælestino Pont. Max. Romanam Ecclesiam Christiani orbis pa-
rentem administrante; apud quem ab æmulis & nimis religiosis delatus est,
quod ditijoni suæ subiectis per Cinceralia cum summa rerum inopia preme-
rentur, lactis usum, & quæ inde obsonia fiunt in cibum benignius indulsi-
set; cum tamen necessitas legem nesciat: nec Ecclesia, quæ mater, non no-
uerecra est, velit ovilia sua nimia fame premi, multò minùs interire. Citatus er-
go ad summi in orbe Christiano iudicis tribunal, quamuis iam annis & senio fes-
sus, vno duntaxat administro comitatus, cum Spoletum venisset, stabularij seu
Cauponis vxorem aquâ intereute dissentam solis precibus curauit, uti noxius
humor sponte diffliueret, vterusque euacuatus & correctus subsideret. Inde
Romam vsque progressus, cum pallium ad solis radios siccandum suspende-
ret, pendit illud sine clauo, sine paxillo, perinde quasi tela solis armata ha-
mis sustinerent vestem. Quod cum Pontifex Cælestinus ipse spectator admi-
raretur, indeque de sanctitate antistitis coniecturam faceret, non solum ab om-
ni crimine habuit excusatum (ut cuius innocentia etiam cælum suffragaretur)
sed etiam multis cultum beneficiis ad suam sedem remisit. Atqui nec tum po-
tuit quamuis Romæ absolutus domi conquiescere, inimicis illum tam diu exa-
gitantibus, donec loco cederet, qui inde in vallem Agordiam, quæ Beluno pa-
ret, se demisit, vbi Auatia religiosa sæmina peregrino victum benignè submini-
strauit,

Qq

Cum

Cum vitâ cessisset, & corpus eius Belunum esset deferendum, id nunquam fieri potuit, quo ad sacrum eius caput Agordi veluti pignus accepti beneficij relinqueretur. Reliqua pars corporis Beluni in summam ædem illata summam habet venerationem.

Hic eximendus est lectori vnus alterue scrupulus, qui Philippum Ferrarium nec quicquam tōrsit. Miratur is, cum de hoc Lucano Brixinensi præfule tractat, quamobrem apud Democharem & Hundium in Syllabo Pontificum Brixinensium vel Sabionensium nulla fiat mentio. Promptissimum est è vero respondere. Nomina ab vsque S. Cassiano omnium Pontificum propter barbarorum incursiones & vrbs euersionem, ad vsque S. Genuinum seu Ingenuinum (de quo infra) intercidisse. Nullum autem genti illi rectorem, præfulem, aut Pontificem interea vnquam præfuisse, non est verisimile, cum hic ipse Lucanus ex monumentis Belunensibus ostendatur interea loci Pontificem egisse. Sed & prisca Brixinensium Chartophylacia tum belli cladibus, tum incendijs ruinis perierunt, vt doceri non possit nullum præterea alium post Cassianum Episcopum fuisse. Alter est, cum Brixina illa tempestate nec opidum fuerit, neque nomen eius extiterit, & ab S. Albuino qui sub Othone III. & Henrico S. demum vixit, sedes è Sabiona Brixinam, quam ille manibus cinxit & opidi nomen indidit, fuerit translata, quomodo S. Lucanus potuerit dici Episcopus Brixinensis? Nec hic opus est Alexandri gladio ad secundum hunc nodum. In promptu est responsio, dictum esse Brixinensem Episcopum per metachronismum, quod sedes Brixinam è Sabiona sit translata, vt hodie SS. Cassianus, Ingenuinus, & Albinus dicuntur Brixinenses Episcopi, per vsurpationem & Catachresin, cum Sabionenses fuerint. S. Albinus primus Brixinensis Pontifex celebratur. A quo posterioris æui scriptores regressi ad primos cum Sabionæ nomen Brixinæ claritas extinxisset, etiam priores Pontifices, & pontificatum Brixinensem abolito Sabionæ nomine nuncuparunt, vt ex Belunensibus chartis coges, quæ non eodem sæculo quo S. Lucanus vixit, sed longo post interuallo sunt perscriptæ, quomodo enim Brixinensem appellasset pontificem, cum Brixina nusquam nisi in Vtopia id loci esset.

Quare Brixinenses pontifices sancto veroque iure hunc S. Lucanum in album & syllabum antistitum Brixinensium possunt adlegere, & inter DD. Cassianum & Ingenuinum medium collocare. Nec est quod quisquam cogitet hunc fortasse Brixinensem in Italia fuisse præfulem: Extant apud Democharem nomina Brixinensium Pontificum, inter quæ nullum est Lucani, nullus Lucanus. *Hactenus de S. Lucano P. Raderus, cuius sententiæ lubens subscribo.*

Non possum non commemorare hoc loco, quæ supradictus R. P. Raderus, de S. Ingenuino (qui & Genuinus) Pontifice Sabionensi apud Brixentem magno rationum pondere in medium adfert; & tot quidem verbis, quot ipse vitur.

Antiquissimus, ait, scriptorum qui Ingenuinum laudat est Paullus Warnefridus Diaconus Foroiuliensis, historiæ Longobardorum conditor: Hic Ingenuinum in conuentu decem antistitum in Mariano confedisle testatur. *Post hæc inquit facta est Synodus decem Episcoporum in Mariano, vbi receperunt Seuerum Patriarcham A-*
qui

quiliensem, autem libellum erroris sui, quia trium capitulorum damnatoribus communicat Ravenna. Nomina vero Episcoporum qui se ab hoc schismate cohibuerunt, hec sunt: Petrus de alimo clarissimus, Ingenuinus de Sabione, Agnellus Tridentinus, Iunior Veronensis, Horuinus Vincentinus, Rusticus de Tarvisio, Fonteus Feltrinus, Agnellus de Acilio, Laurentius de Luacensis. Cum Patriarcha autem communicauerint isti Episcopi: Severus Parentinus, Iohannes Patricius, Vindemius, & Iohannes.

Hæc Diaconus de quibus pluribus infra agemus. Hic primum Ingenuini acta vitam & mores recognoscemus. Deinde censuram nostram subiicemus, iudiciumque de singulari feremus. Ergo in Brixinensium factis, quos propria Sanctorum Brixinensium inscripserunt, Romæ prius à Baronio & Pio Comensi aliisque Cardinalibus recognita, deinde Anno MDCLXVI. ex auctoritate Christophori Andreæ Pontificis Brixinensis Oeniponte apud Danielem Agricola[m] ediderunt, hæc de S. Ingenuino leguntur:

Ingenuinus primus post sanctum Cassianum temporibus Gregorij Magni & Ruperi primi Salisburgensis Episcopi, circa Annum Domini quingentesimum nonagesimum Sabionensem rexit Ecclesiam. Nam cum Sabiona expulso sancto Cassiano à gentilibus depopulata: postea vero per Hunnorum incursiones ab Attila rege funditus excisa; ac deinceps plus quam ducentis annis sine Rectore & Episcopo fuisset: Ingenuinus urbem & Ecclesiam Sabionensem, Theodori terij Bavarie Ducis beneficentia restauravit. Eactusque ibidem secundus Episcopus & Pastor ab Helia Patriarcha Aquileiensi, tum temporis Metropolitano est consecratus. Grassabatur autem adhuc infelix illud contra quintam Synodum Constantinopolitanam, tris Iustiniani Imperatoris Capitula damnantem, schisma. Quod cum universam prope Catholicam Ecclesiam pluribus annis miserè dilacerasset: ipsumque etiam Severum Helie Aquileiensi Patriarchæ Successorem, ac plures Episcopos infecisset: Ingenuinus tamen, unà cum paucis quibusdam orthodoxis non modo adduci non potuit ut consentiret, verum etiam Marianam Synodum presentia & auctoritate sua laudabiliter condempnauit; in qua dictus Severus Patriarcha reuocato errore receptus fuit in gremium Catholice Ecclesie. Magnus verò pro honore Dei profectus laboribus Ingenuinus, sub Authari Flauio Longobardorum rege Italiam deuastante in exilium pulsus est. Fbi aruennis consecutus miraculis gloriosus migravit in cælum Nonis Februarij.

In hac narratione primum illud obseruandum S. Ingenuinum non videri primum post S. Cassianum Sabionæ Episcopum, sed ut supra ostensum est, S. Lucanum inter Cassianum & Ingenuinum medium intercessisse. Indeque Petrum de Natalibus, Hundium & Ferrarium ipsosque Fastos sacros Brixinensium castigandos. &c.

Deinde grauior sequitur error & certus, cum affirmatur Ioannem Rauennatem antistitem schismate de tribus capitulis infectum, & schismatis antesignanum fuisse, quæ grauis est iniuria, optimo & Catholico pontifici Rauennatum illata. Nec enim is vnquam fuit schismate infectus, sed vel maximè contra schismaticos decertauit. Quod ex S. Gregorij epistola ad eundem missa clariùs elucescit, qua laudat Ioannem, & gratias eidem agit, quod Istriæ Episcopos per Exarchum ad Catholicæ Ecclesiæ sententiam sequendam compulerit, &c. Et infra: De Ingenuini præterea exilio, tradit idem Baroni-
 us anno Christi DCXXXVIII. Porro inquit, etsi sub Ariano rege non reperitur indicta
 in Catholicos persecutio: accidebat tamen interdum ut si qui Episcopi astuantes zelo Catholice fidei vrgerent
 Arianos, iidem ab eodem rege exilio multarentur, ut contigit S. Genuino sive Ingenuino Episcopo Sabio-
 nensi, qui à rege Longobardorum in exilium pulsus apud Brixionem in Germaniam, ibidem diem obiit, iun-
 ctusque sepultura est S. Albino eiusdem ciuitatis Episcopi; factumque est ut amborum vna eademque die nata-
 lis in Ecclesia celebratur Nonis Februarij.

Vbi rursus venire in dubium potest, quod pulsus ex Italia Brixionem uenerit, & ibi mortem obierit, cum Brixina nondum extiterit, Sabiona pul-

pulum oportuit. Sed nec Sabiona fuit instaurata, ab Hunnis & Attila eversa, cui Clusium oppidum ad pedem montis Sabonæ affixum successit. Enimvero modo summa rerum in vita S. Genuini seu Ingenuini constet, de singulis articulis corporis aliquando deprauatis minus laborandum, quamvis optandum ut omnia sibi consentent. Nam sæpe vsu venit, ut ubi singula labant, summa concidant. Albinus dein additus est Ingenuino, qui prior fuit quadringentis annis, nisi de translatione agas. Vbi tamen in vita verè scriptum est corpus Albuini appositum corpori S. Ingenuini. Certum est ex Diacono Ingenuinum Episcopum Sabionensem fuisse. Certa alia, nisi quæ iam notanda & castiganda nominauimus. Addo coronidis loco Ingenuinum virum ex eo quoque sanctum videri potuisse, quod ipse vltima passus tamen in captiuorum lythrum magnam vim pecuniæ Francis expenderit, cum in singula virorum capita sexcentos solidos adnumerârit, ut Paullus libr. 3. c. 32. docet. Auentinus tantum Diuum Ingenuinum Sabionensem (qui nunc Brixinensis est inquit) appellat, aliud non addit.

h. *Mentionem faciunt S. Ingenuini Donationes Conradi secundi, quas infra sub Hartuico Episcopo inuenies.*

i. *Velfer. V. Boicar. p. 308. Ex Catalogo Episcoporum Sabionensium successionem sic dixerit.*

S. CASSIANVS.

S. INGENVINVS.

S. CONSTANTIVS.

VRSVS.

PIGENCIVS.

PROIECHVS.

MATERNINVS.

MARCELLVS.

VALERIANVS.

AGNELLVS.

ANRIHANVS.

ANTONIVS.

LAVRENTIVS.

JOANNES.

ALIMVS.

k. *Catalogus, quem Velfer. refert, hunc Mastulonem penitus ignorat.*

l. *Sabionensis Episcopatus & plerique Boicæ loci Tridentino Ducatui confines, à Luitprando Longobardorum rege intercepti. Longobardis tum parebant. Vnde factum, quod S. Bonifacius, cum Bauariam in certas distribueret Dioceses; Sabionam præterijt. Quædere R. P. Serarius Rer. Mogunziacar. pag. 496. 28. (in Notation.) sic narrat: Scæcæ sacræ per Boicam habebantur quatuor, LAVREAGVM siue BATAVA, SALISBURGV, FRISINGA, REGINOVRGV. SABIONÆ ratio non habita, quod Longobardicum imperium respiceret. &c. Quod vero Boiorum Concilio Prid. Id. Octobr. An. DCCLXXII Dingelsingam indicto ALIMVS Sabionensis Episcopus interfuit; rectè hinc Velfer ratiocinatur (Rer. Boicar. V. p. 308.) Sabionam in Thassilonis potestatem cum bona saceri gratia tum concessisse, & Boicæ rursus contributam fuisse.*

Meritò hic Dn. Hundius, vir optimus & veritatis perquam studiosus Auentinum notat, quod breuiter sed suo paraphrastico more, mutatis verbis Decreta aliqua huius Synodi referat, cum tam hoc, quam pluribus alijs in locis (ipsius D. Hundij, adeoque omni-

am honorum virorum iudicio) consultius fuisset, veterum Diplomatum, Epistolarum ac Decretorum verba genuina ac autentica, utcunque parum elegantia, prout seculum illud tulit, ponere. Nam mutatio verborum sepe numero sensum quoque, ac ipsam sententiã pervertere videtur, quod plerisque doctos viros, ac Ouentini alias studiosos in ipso (et merito quidem) desiderare audio. Consimile, nec minus insigne audacia Auentini exemplum, vide infra sub Episcopo WISVNDO.

Meliori animo et fide integriore nos hic representamus Concilium seu Synodum Dingolingen. vel potius fragmentũ eius, quod clarissimus et perenni memoria dignus Dn. Henricus Canisius Notiomagus I.C. et SS. Canonum, professor in Academia Ingolstadtensi Dominus et amicus meus honorandus, acceptum ab Illustri viro Marco Velfero, multis nominibus mihi nunquam non honoratissime nominando, a se propria manu ex peruetusto Codice ex scriptum, anno MDC. in lucem edidit.

Not. Nonnulla huius Concilij acta supra sub Patavien. et Laureacen. Archiepiscopo Wisserico extant; quae candido lectori cum his conferre non iniucundum fore spero, nec infructuosum.

HÆC SVNT DECRETA, QUÆ CONSTITVIT

sancta Synodus, in loco, qui dicitur Dingoluingen, Domino

* Tassilo mediante,

* l. Tassilo
me.

DE die Dominico ita constitutum est, vt tali honore habeatur, sicut in lege scriptum est, et in decretis Canonum. Et si * quid præsumperit frangere contra legem aut decreta Canonum, tali pœna subiaceat, sicut ibi scriptum est.

* l. quæ

De hæreditate, quæ tradita est ad Ecclesiam, ita constituit; vt quisquis hæreditatem suam ad Ecclesiam antea donauerat, aut postea donauerit, si quid mutare voluerit, chartam suam habeat ita scriptam, vt locum, et tempus, et personam habeat, aut tribus testibus fidelibus et nobilibus testificetur. Si Sacerdos non habeat chartam, nec testem, vt prædiximus, tunc sicut in lege Baiouariorum et iudex iudicat, sic defendat.

De eo, quod Episcopi iuxta Canones, et Abbates Monasteriorum iuxta regulam * viuentes, ita constituit.

I.
Cognoscatur
cur numerus
hic primus
incipiant.

* De eo quod sanctimonialia, quæ in seruitio Dei sunt, ita constituit; vt nullus ausus sit in coniugium et matrimonium ducere, aut si quis ausus fuerit contra decreta canonum, ita componat sicut canones decreuerunt.

* l. Quam
et si uen-
tes sint.

De eo, quod ius ad legem, quam habuerunt in diebus patris sui, nobiles et liberi et serui eius, ita donauerunt vt firma fieret.

II.
* l. De san-
ctimoniali-
bus.

De eo, quod vt si qui de nobili genere de hæreditate sua dare * ad sanctuarium Dei, in sua potestate esset, nemo prohibuisset nec mutaret in perpetuum.

III.

De eo, quod vt serui Principis, qui dicuntur Adelschalhe, * vt suam habeant Weregeldam, iuxta morem quem habuerunt sub parentibus, et cæteri minores Weregeldi iuxta legem suam, ita constituit.

IV.
* fort. deest
Sclerm.

De eo, quod parentes Principis quodcunque præstatum fuisset nobilibus intra Baiouarios, hoc constituit, vt permaneret et esset sub potestate vniuscuiusque relinquendum posteris, quam diu stabiles fœdere seruassent apud Principem ad seruiendum sibi, et hæc firma permaneret, ita constituit.

V.
* videtur
abundare;

VI.

VII. De eo, ut nullus hæreditate sua priuetur, nisi per tres causas, * quas in pacto scribentur; propter homicidium, hoc est, ut quisquis hominem principis sibi dilectum occiderit, ob iniuriam Principis, & ad calumniam, hominem componat secundum legem, tunc priuetur hæreditate sua.

VIII. De eo, quisquis * mulierem nobilem acceperit in coniugium, & non præsciuit, ita constituit, ut iterum libera esset dimittat seruum, & postea non redigatur in seruitium, sed esset libera.

IX. De eo, quod & si quis de quocunque reatu accusatus ab aliquo, potestatem accipiat cum accusatore suo pacificare si voluerit, antequam pugnam quam Wehadinc vocatur, permittat.

X. De eo, quisquis de nobili genere deprehensus fuerit de illis * IV. causis, * de qua supra diximus: si ille hæreditate sua portionem pro illius criminis reatu perdat, vxor autem illius suo iure non priuetur, ita constituit.

DE COLLAVDATIONE QVAM EPISCOPI ET AB- bates in Baioaria inter se fecerunt, pro defunctis fratribus.

IN Christi nomine. Noticia, qualem convenientiam gentis Baioariorum Episcopi & Abbates inter se fecerunt, quorum nomina infra perarare stylo de-creuimus, id est, Manno Nuuenpurgensis ciuitatis Episcopus, Alim, Vigilius, Wiserich, Sintpreht, Heres Episcopi, Oportunus, Wolfpreht, Adalpreht, Ato, Vto, Lantfrit, Albune, Ruothart, Ernest, Reginpreht, Volchanhart, Perhhoch, Sigido Abbates. Vteorum quis de hac luce migraret, vnusquisque superstitum Episcoporum vel Abbatum pro defuncto in domo sua Episcopali vel cænobio, C. missas speciales & eodem numero * psalterio cantare faciat. Ipse verò de propria persona sua XXX. speciales missas compleat, vel à religiosis sibimet subiectis, implere omninò prænotatum faciat numerum presbyteris siue monachis, cum de hoc seculo migrauerint Episcopus seu Abbas vno presbytero vel vno monacho XXX. missas speciales, totidem psalteria faciant celebrari.

DE CONCILIO, QVOD DVX TASSILO, APVD Dingoluingam celebravit.

REGNANTE in perpetuum domino nostro IESV Christo, in anno vero XXXII. regni religiosissimi Ducis Tassilonis gentis Baioariorum sub die * consulens, quod erat II. Id. Octobr. atque anno ab incarnatione Dominica DCCLXXII. Indiæ. X. diuina præfatus inspiratione, ut omne regni sui prænotatus Princeps collegium procerum coadunaret, in villam publicam Dingoluingam nuncupatam, ut ibidem tam regulare moderaret in sancto habitu cænobium virorum & puellarum, quam Episcopales moderaretur obsequias, insuper gentis suæ institutiones legum per primatos * imperitos vniuersa consentiente multitudine, quæ reperit * diuturna vitata, & quæ videbantur abstrahendo euellere, & quæ decretis placerent, componenda instituerentur. Inter tot verò collegia Sacerdotum deuolutis Episcoporum & Abbatum in præsentia paginis, regularis ordines vitæ atque Canonum normas, vel decreta patrum, nullis comprobare quiverant testimonijs, ut monachis parochiæ commendari deberent, vel publica baptismatis obsequia, nisi fortè pro periculo mortis, & nihil eorum implerent commorandi negotio, excepto * vicissitudi-
nis

* l. psalteria.

* An. Cal.
listi. incidit
annis prid.
id. Octobr.

* l. imperitos.
* duntaxat.
nitate.

* l.

nis villarum propriarum singulis annis obediencialibus curis commissio ab Ab-
bate proprio fuerit determinata. Vnde ab vniuersis Abbatibus facta profes-
sio, vt minimè titulis popularibus se ingerere depellerentur, & hæc omnia cui
commissa sunt plebes, sub potestate Episcoporum permanerent, sicut in san-
ctis Synodis vel decretis patrum perarata comprobatur conscriptio,
ab Episcopis verò simili modo, & nihilominus * prælati ponderauerunt sen-
tentijs; vt erga eos charitatis gererentur curæ, ita vt Canonica auctoritas con-
firmat, & spiritualis concordia declarat. Hoc peractio concilio, & ab vniuer-
sis vno ore confirmato, vt si quis de eadem institutione deuiare præsumpserit,
à collegio eorum alienetur vsque iterato examine, id est, publica Synodo.

DE POPVLARIBVS LEGIBVS.

PRÆNOTATVS Princeps vniuerso concordante collegio, * hic consti-
tuit, vt nullus à prouinciæ suæ mancipium limine venundare, vel propri-
um vel fugitiuum præsumpserit, & si quis hoc decretum non obseruauerit, We-
regeldo suo culpabilis permaneret.

Vt nullus furtiuam rem tam in equis & alijs quadrupedibus quàm in reli-
qua supellectilia, extra finem Baioariorum venundare, vel machinis diabolicis
extra minandi, insidijs tegi, vt si quis hoc præsumpserit XL. solidis componat
in publicum.

Vt si quis domum tam liber, quam seruus, altius effoderit, & ibi occisus
fuerit, sine compositione in sua damnatione permaneat: Si autem supellecti-
lia abstulerit de eadem domo, & eo fugiente in curtem vel extra curtem, hic
cui damnum intulit, consequitur & interfecerit, pari subiaceat sententia.

Similiter, qui liberum vel mancipium suum furauerit, & cum compre-
hendere minimè quierit, & ibidem interfecerit reum, superior permaneat
sententia; sed tamen ea generatium homicidiorum, debita signa vicinis suis,
& his, qui assistunt, insignet.

De pugna duorum, quod Wehadinc vocatur, vt prius infortiantur, quàm
parati sunt, ne fortè carminibus, vel machinis diabolicis, vel magicis artibus in-
sidiantur.

Qui suprâ prædictæ pugnae, quod Camsvvic dicimus, peractio iudicio, se
simili vincta erigere contra querentem præsumpserit, Sacramentum, quod
Atheid dicitur, iuret in Ecclesia cum tribus nominatis sacramentalibus,

De eo, quod Baioarij Stapfflaken dicunt, in verbis, quibus ex vetusta con-
suetudine paganorum idololatriam reperimus, vt deinceps non aliter nisi † in-
dicat, qui quærit debitum, Hæc mihi iniuste abstulisti, quæ reddere † debet.
Reus verò contradicat, Nec hoc abstuli, nec componere debeo, iterata voce
requisito debito dicat, Extendamus dexteram nostram ad iustum iudicium Dei, &
tunc manus dexteram vterq; ad cælum extendat.

Vt nullus furtiuam rem suscipere, vel intra terminum abscondere præsu-
mat, qui hoc fecerit XL. solidos componat.

Vt hi, qui Ducali manu liberi dimissi sunt, ad eadem cogantur iudicia, quæ
Baioarij Vrtella dicunt.

Vt hi qui in Eccles. libertatem conquirebant, deinceps tam ipsi, quàm eo-
rum posteritas in secura libertate permaneant, nisi fortè ipsi sibimet insolubile
damnum inferant, quod componere minimè quierint.

Qui ex eis occiduntur, pretium eorum his soluat Ecclesijs, vbi liberi
dimissi sunt. Liberi, qui ad Eccles. dimissi sunt liberi, vel per chartam acce-
perunt

XXIII.

Quæ refe-
rendi sint
hi numeri
et sequen-
tes etiam,
non satis
liquet.

XXIV.

XXV.

ita dicat,
† debet.

XXVI.

XXVIII.

XXIX.

perunt libertatem à Rege, si occidantur, LXXX. sol. componantur Ecclesie vel filiis eorum, in dominico XL. sol. compon. Si ancilla libera dimissa fuerit per chartam aut in Ecclesia, & post hæc seruo nupserit, Ecclesia ancilla permaneat. Si autem libera * Baioario seruo Ecclesie nupserit, & seruire opus ancilla contradixerit, abscedat, si autem ibi filios & filias generauerit, ipsi serui & ancillæ permaneant, potestatem * ex inde non habeant, Illa autem mater eorum quando exire voluerit, ante annos III. liberam habeat potestatem, si autem III. annos indurauerit opus ancillæ, & parentes eius non exadomauerunt eam, vt libera fuisset, nec ante Comitem nec ante Ducem, nec ante Regem, nec in publico mallo, transactis tribus Kal. * Martis, post hæc ancilla permaneat in perpetuum, & quicumq; ex ea nati fuerint, serui & ancillæ sunt.

XXX. Qui furtiuam quod * Zougenuht dicitur, super furem comprobare nequiuerit, furtiuo compon. more.

I. Qui resisterit domum suam, quod * selisuchen dicunt, qualem rem quærenti resistebat, talem compon. In publico XL. sol.

II. Qui manum immisionem resisterit, quod hantelod dicunt, XL. sol. soluat in publico, & ipsam rem quærenti reddat.

III. De his, qui supradictis * homicijs debita morte in furto * repertis, vt si quis huins interfecti parentelæ eum, qui suo scelere captus est, vindicare tentauerit, à propria alode alienus efficiatur.

IV. Et si quis signum, quod est sigillum, in honoraerit, vel huiuscemodi iniurta minimè impleuerit, prima vice arguetur, secunda XL. sol. compon, III. sum. Weregeldum, IV. exterminetur ab actio officio.

V. Vt si quis iudicium furti in bina vel terna reprehensione non damnauerit, & eum diabolico lucro dimiserit, at per eum quasi comparticeps spolijs pauperum * ditarentur, tot sceleris, quod commiserit ante oculos Dei & Angelorum efficiatur & nihilominus, cui fraudem fecerit, quasi proprium compon. debitum.

Vt si quis in virtute coniunctus, à coniuge propria adulterina separatus fuerit, eiusq; ex cognatione coniugis propter eandem dimissionem * qui eum persequi tentauerit, à proprio alienatur patrimonio.

VI. Vt nullus post tonsuram capillos vsu populari nutrire præsumat, nec velata, relicto velo, sæcularem habitum sumat, vt si quis vel qua in hoc vitio reperti fuerint, aut corripiantur aut excommunicentur.

CAPITVLA QUÆ DOMINVS KAROLVS SERENISSIMVS ADDERE IVSIT,

VT bannum ipsius quislibet irrumperet, componere debeat. Vt Ecclesia, viduæ, orphani, vel minus potentes pacem rectam habeant, & vbiunque infractum fuerit, LX. sol. componatur. Vt raptum vel vim per collecta hominum, & incendia infra patriam, nemo facere præsumat, & qui hoc commiserit, XL. sol. in bannum nostrum compon. Similiter & qui iussionem regiam in hostem bannitus irrumperit. Hæc capitula in assiduitate, reliqua autem reseruata sunt regibus, vt ipsi potestatem habeant nominatiuè demandare, inde exire debent. De Dinerialibus, vt si quis eos Regi componantur. Similiter de his, qui per chartam in Ecclesia, iuxta altare dimissi sunt liberi, cum XL. sol. compon. Regi. Hi verò, qui per chartam ingenuitatis dimissi sunt liberi, vbi nullum patrocinium & defensionem non elegerunt, similiter Regi componantur cum XL. sol.

Vt clericum nemo recipere audeat sine consensu Episcopi sui, & si eum aliquis acceptum habet, quando licentia ipsius Episcopi fuerit, aliter non faciat, nisi cum eius presentia per scrutandum, si dignus fuerit, deducatur.

HÆC CAP. NOSTRA MISSI NOSTRI COGNITA FACIANT OMNIBUS IN OMNES PARTES.

VT nullus ad mallum, vel ad placitum, infra patriam arma, id est scutum & lanceam portet.

De latronibus, quicumque post missam sancti Ioannis latroni mansionem dederit, si Francus est, cum XII. similibus Franci iuret, quod latronem cum fuisset, non sciret, licet pater sit, frater, aut propinquus. Si hoc iurare non poterit, & ab aliquo conuictus fuerit, quod latronem in hospicio suscepisset, quod & ipse latro & infideles iudicetur, quia qui latro est, infidelis est noster & Francorum, & qui illum suscipit, similis est illi, si autem audiuit, quod latro fuisset, & tamen nescit firmiter, aut solus iuret, quod nunquam eum audisset, nec per veritatem nec per mendacium latronem esse, aut sic superatus si de illo latro cinio postea victus fuerit, aut similiter damnetur.

Vt nullus comparet caballum, bouem, & iumentum, vel aliud quid nisi illum homines cognoscant, a quo venditur, aut de quo pago est, vel vbi manet, aut quis eius senior.

De aduentitijs, vt cum Missi nostri ad placitum nostrum venerint, habeant obstrictè questum, quanti aduentitij sunt ad illorum missatico, & de quo pago sunt, & nomina eorum, & qui sunt seniores eorum,†

Similiter direximus Missos in Aquitaniam & Longobardiam, vt omnes fugitiuos & aduentitios ad nostrum placitum adducant. Quicumque ista capitula habet, ad alios Missos ea transmittat, qui non habent, vt nulla excusatio de ignorantia fiat, & hoc Missi nostri ante natiuitatem Domini omnibus cognita faciant,†

In primis omnium, iubendum est, vt habeant Ecclesias eorum iustitias, tam in vita illorum, qui habitant in ipsis Ecclesijs, quamque in pecunijs & substantijs eorum. † Ast vt omnes Episcopi potestati vel secundum regulam Canonicam doceant, & regant eorum ministeria, tam in monasterijs virorum quamque puellarum vel in forensis presbyteris seu reliquo populo Dei. Vt viduæ, & orphani & minus potentes sub Dei defensionem & nostro munde-

burdo pacem habeant, & eorum iustitia. * Episcopi cum Comitibus stent, & Comites eum Episcopis, vt vterque pleniter suum ministerium peragere possit. * Vt latrones, vel homicidæ, seu adulteri vel incestuosi sub magna * distinctionem & correctionem sunt correpti, secundum ea Wabaiariorum velle.

* De rebus proprens, vt ante Missos & Comites nostros & iudices veniant, & ibi accipiant finitiuam sententiam, & in antea nullus præsumat alterius rebus proprendere, nisi magis suam causam quærat ante iudices nostros, vt diximus, & ibi recipiant quod iustum est. * Et si aliquis voluerit dicere, quod iuste ei non iudicetur, tunc in presentiam nostram * veniant. Aliter verò non præsumat in presentiam nostram venire pro alterius iustitia dilatandum. Quod non amplius de illis iustitijs Missi nostri ad præsens modo faciant, nisi de temporibus Tassilonis seu Luitpirgæ, exceptis illis qui aui & genitoris nostri

* Capit.
Kar. M.
lib. 3. c. 22.

* Capit.
Kar. M.
lib. 3. c. 23.
* in fuisse.

† infidelis

† paratus.
† St.

† Capit.
Kar. M.
lib. 3. c. 24.

† Capit. K.
M. lib. 3. c.
24.

† Capit. K.
M. append.
2. ad 4.
lib. c. 2.

† Hucusque
habet Ca-
pit. K. M.

† cognitum.
† Ecclesia
earum.

† potestati-
ne secundæ

* Capit. K.
M. lib. 5. c. 138.

* Capit. K.
M. lib. 5. c.
139.

* distinctio-
ne & cor-
reptione

† sint corre-
pti: Verba
quæ deinde

sequuntur
non habentur
in Capitulari

Karoli
* Capit. K.
M. lib. 5. c.
140.

* Capit. K.
M. lib. 5. c. 141
* Genitor.

vel

vel ad nos venerint. Et marca nostra secundum quod ordinatum vel scriptum habemus, custodiant una cum Misis nostris.

CAPITA QVORVM IN LEGE

Salica mittenda sunt.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 25.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 26.

* contra-

ditione.

* collecta

† Capit. K.

M. l. 3. c. 27.

† adiuuare.

† Capit. K.

M. appen-

dice sec. ad

lib. 4. c. 3.

† personam

† agnatio.

† Capit. K.

M. l. 4. c. 14.

† Capit. K.

M. l. 3. c. 28.

DE homicidiis Clericorum, * Qui Subdiaconum occiderit, CCC. sol. compon. qui Diaconum. CCCC. qui Presbyterum. DC. qui Episcopum DC. CCC. qui monachū, CCC. sol. culpabilis compon. * Si quis in emunitate damnatum aliquod fecerit, DC. sol. compon. Si autem homo furtum aut homicidium, vel quodlibet crimen foris committens infra emunitatem fugerit, mandet Comes vel Episcopo vel Abbati, vel Vicedomino, vel quicumque locum Episcopi aut Abbatis tenuerit, ut reddat ei reum, si ille contradixerit, & eum reddere noluerit, in prima * contradictionem XV. sol. componere iudicetur, si ad secundam inquisitionem eum reddere noluerit, XXX. sol. componere iudicetur, si nec ad tertiam consentire voluerit, quicquid reus damni fecerat, totum ille, qui infra emunitatem retinet, nec eum reddere vult, soluere cogatur, at ipse Comes veniens licentiam habeat ipsum hominem infra emunitatem quaerendi, ubiunque eum inuenire potuerit. Si autem statim in prima inquisitione Comiti responsum fuerit, quod reus infra emunitatem fuisset, sed fuga lapsus, statim iuret, quod ipse eum ad iustitiam cuiuslibet disfacendam fugere non fecisset, & sit ei in hoc satisfactum, si autem intranti in ipsam emunitatem Comiti * collecto manu quislibet resistere tentauerit, Comes hoc ad Regē vel ad Principem deferat, tunc iudicetur, ut sicut ille, qui in emunitate damnatum fecit DC. sol. componere debuit, ita qui Comiti collecta manu resistere praesumpserit, DC. sol. culpabilis iudicetur. Si quis ad Ecclesiam confugium fecerit in atrio ipsius Ecclesiae pacem habeat, ne sit ei necesse Ecclesiam ingredi, & nullus eum inde per vim abstrahere praesumat, sed liceat ei confiteri quod fecit, & inde per manus bonorum hominum ad discussionem in publico perducatur.

† Si quis hominem in iudicio iniuste contra alium altercantem † adiurare per malum ingenium praesumpserit, atque inde coram iudicibus vel Comite fuerit, & negare non potuerit. XV. sol. compon. iudici.

† Si quis de libertate sua fuerit interpellatus, & timens, ne in seruitium cadat, aliquem de propinquis suis per quem se in seruitium casurum timet, occiderit, id est, patrē, matrē, patruum auunculū, vel quamlibet huiusmodi propinquitatis † persona, ipse, qui hoc perpetravit, moriatur, † agnatio eius & cōsanguinitas in seruitutem cadat, & si negauerit se illum occidisse, ad LX. vomeres ignitos iudicio Dei examinandus accedat.

† Qui res suas pro anima sua ad casam Dei tradere voluerit, domi traditionem faciat coram testibus legitimis, & quæ hactenus in hoste factæ sunt traditiones, de quibus nulla est quæstio, stabiles permaneant. Si vero aliquis alij res suas tradiderit, & in hoste profectus fuerit, & ille, cui res traditæ sunt interim mortuus fuerit, qui res tradidit cum reuersus fuerit, adhibitis testibus coram quibus traditio facta est, res suas recipiat. Si autem & ipse mortuus fuerit, hæredes eius legitimi res traditas recipiant.

† Si quis per chartam ingenuitatis à Domino suo legitime libertatem est consequutus, liber permaneat. Si vero aliquis eum iniuste inferuere tentauerit, & ille chartam ingenuitatis suæ ostenderit, & aduersariū se inferuere velle comprobauerit, ille qui hoc tentauerit, multā, quæ in charta descripta est, soluere cogatur.

tur, si verò charta non paruerit, sed iam ab alio, qui eum inferuire voluerit diffracta est, Werigeldum eius compon. duas partes illi quem inferuire voluerit, tertiam Regi, & ille iterum per præceptum Regis suam libertatem conquirit.

* Liber qui se loco Wadij in alterius potestatem commiserit, ibique constitutus fuerit, damnum aliquod cui libet fecerit, qui eum in loco Wadij suscepit, & qui damnum soluat, aut hominem in mallo productum dimittat, pendens simul debitum, propter quod eum in Wadio suscepit, & qui damnum fecit, dimissus iuxta qualitatem Regi cogatur emendare, si verò liberam foeminam habuerit, vsque dum in pignus extiterit, & filios habuerit, liberi permanent.

† Omnia debita, quæ ad partem Regis solui debent, sol. XII. denariorum soluantur, excepto freda, quæ in lege Salicam conscripta est, illa eodem solido, quo illæ cæteræ compositiones solui debent, componantur.

* Si quis causam iudicatam reperere in mallo præsumpserit, ibique testibus conuictus fuerit, aut XV. sol. compon. aut XV. ictus à Scabiniis, qui causam prius iudicauerint, accipiat.

* Optimi quique in pago vel ciuitate in testimonium assumantur, & quibus is, contra quem testimoniari debent, nullum crimen possit indicere.

* De causis ad monendis. * De Ecclesiis emendandis & ubi in vnum locum plures, quam necesse sit, ut destruantur.

* Presbyteri non ordinentur priusquam examinentur, & ut excommunicatio passim & sine causa non fiat.

* Ut missos nostros Scabinos, Aduocatos, Notarios per singula loca eligant, & eorum nomina, quando reuersi fuerint, secum scripta deferant.

* De his, qui legem seruare contempserint, ut per fideiussores in præsentia Regis deducantur.

† Ut illi, qui haribannum soluere debent, coniectum faciant ad harribannuntorem.

* De fugitiuis ac peregrinis, ut distringantur, ut scire possimus, si quis sunt aut vnde venerint.

* De pauga & brunnia, ne dentur negotiatoribus.

* De mensuris, ut secundum iussionem nostram æquales fiant.

* Ut non mittantur testimonia super vestitura domini Pipini Regis.

* Ut nec colonus nec fiscalinus possit alicubi traditiones facere * si iudicatum fiat.

* Ut nullus præsumat hominem in iudicium mittere sine causa, nisi iudicatum fiat.

* Ut liber homo, qui in monasterio regulari comam deposuerit, & res suas ibidem delegauerit, promissionem factam firmiter teneat.

* Ut omnia, quæ Wadiari debent iuxta quod in lege continetur; pleniter secundum ipsam legem reuadiata fiant, & postmodum vel Dominus Rex, vel cuius causa est, iuxta quod ei placuerit misericordiam faciat.

De Episcopis, Abbatibus, Comitibus, qui ad placitum nostrum non venerunt.

* Ut nullus ebrius suam causam in mallo possit conquirere, nec testimonium dicere, nec placitum Comes habeat, nisi ieiunus.

* Ut nemini liceat alium cogere ad bibendum.

* De missis nostris discurrentibus, vel cæteris hominibus in utilitate nostra iter agentibus, ut nullus mansionem contradicere præsumat.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 29.

† abest.

† aut damn.

num.

† rei.

† Capit. K.

M. l. 3. c. 30.

† Salica.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 31.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 32.

* perinet

fortè ad

Capit. K.

M. lib. 3. c.

45. aut. c. 89.

* Capit. K.

M. appon-

dico prima.

ad 4. l. c. 28.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 192.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 33.

* missi no-

stra.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 34.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 35.

* harriban-

natorem.

aut harri-

bannatorè.

* Capit. K.

M. append.

2. ad 4.

lib. 6. 4.

* lb. c. 11.

* lb. c. 12.

* lb. c. 13.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 36.

* Absunt

hæc verba]

in Capit.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 37.

* Capit. K.

M. lib. 5. c.

143.

* Capit. K.

M. append.

2. ad 4. l. c. 8.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 144.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 39.

De

De canibus, qui in dextro armo tonsi sunt, vt homo, qui eum habuerit, cum ipso cane in praesentia Regis veniat.

Vt populus interrogetur, de capitulis, quae in lege nouiter addita sunt, & postquam omnes consenserint, subscriptiones & manufirmationes in ipsis capitulis faciant.

Vt nullus ad placitum banniat, nisi qui causam suam quaerit, aut si alteri quaerere debet, exceptis Scabinis VII, qui ad omnia placita praesesse debent.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 41.

* Capit. K.

M. l. 3. c. 42.

† Capit. K.

M. append.

2. ad 4. l. c.

9. c. 10.

† lb. c. 11.

† lb. c. 12.

† lb. c. 13.

† lb. c. 14.

* De falsis testibus vt non recipiantur.

* Vt nullus praesumat per vitam Regis & filiorum eius iurare.

† Vt Missi nostri, qui iam breues attulerunt de annunciatione, volumus, vt adhuc adducant de opere quantam moram faciant in vnoquoq; loco, & quot homines secum habeant.

† De prudentia & constantia Missorum nostrorum. † De falsis monetarijs requirendum est.

† De illis Saxonibus, qui vxores non habent. † De signatis, qui mentiendo vadunt. Homo denarialis non antea hereditare in sua cognatione potuerit, quam vsque in tertiam perueniat generationem, homo chartularius similiter, Homo Regis, id est, fiscalinus vel Ecclesiasticus, vel lidus interfectus C. solidis componatur. Si peccatis imminentibus contigerit, postquam puella aut mulier sponsata, fuerit leprosa, aut daemoniaca, aut de duobus oculis excaecata, tunc sponsus accipiat res suas, & non compellatur eam inuitus tollere ad vxorem, ne pro hac causa calumniatur, quia non suo neglectu, sed peccato imminente & aegritudine superueniente hoc est. Si dixerit sponsus de sponsa sua, quod postquam eam sponsatam habuit, adultera sit, liceat parentibus eam purificare cum XII. Sacramentalibus, sed postquam purificata fuerit, accipiat eam sponsus, & si neglexerit tunc ita purificatam tollere ad vxorem, si culpabilis sponsus dupla meta quantum dictum est in die illa, quando fabula firmata fuerat. Et si parentes, vt dictum est, de ipso crimine mundare non potuerint, tunc sponsus recipiat res suas, quas dedit, & illa patiatuor poenam adulterij, sicut in hoc edicto scriptum est. Si quis sponsauerit puellam liberam aut mulierem, & dilatauerit nuptias exequi, transactis duobus annis potestatem habeat pater aut frater aut qui mundum eius habet distringere fideiussorem, quantum adimpleat meta illam, quam in die sponsalium promisit, postea liceat ei ipsam dare alii marito, libero tamen, & meta quae exacta fuerit, sit in potestate puellae aut mulieris, eod quod sponsus intra praefinitum tempus eam vxorem tollere neglexerit, † & si voluntarie dilatauit, excepta inuitabili causa.

† c. se

De hac Synodo Salisburgen. Velfer. VI. Boicar. ad an. DCCCVII. ist hac refert:

m. Anno Octingentesimo septimo concilium Salisburgi XVII. Kal. Decembr. indictum. Affuere Arno Archiepiscopus, Atto Frisingensis, Adaluinus Reginoburgensis, Henricus Sabionensis Episcopi. de decumis & reliquo sacrorum iure disceptatum definitumq; esse, annotatum reperio, ipsis concilij actis nondum erutis.

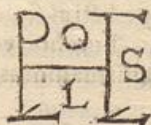
n. Vide literas Iuuauensis Ecclesiae Archiepiscopi, & aliarum Ecclesiarum Episcoporum, ad Sum. Pont. quam sup. sub Theotmaro Archiepiscopo. (fol. 44.) reperies.

o. Cuius confirmationis tenor hic est.

p. **I**N nomine sanctae & indiuiduae Trinitatis Ludouicus diuina fauente Clementia Rex. Nouerint omnes in Regno nostro circumquaq; fideles praesentes scilicet & futuri. Quia vir venerabilis Meginbertus Sabianensis Ecclesiae Episcopus,

pus, quæ est constructa in honore sancti Casiani Martyris nostram adiens clementiam, obtulit nobis quædam præcepta, in quibus continebatur, qualiter venerandæ memoriæ antecessores nostri Ludouicus Imperator, & æquiococus eius Ludouicus Rex proauus noster: Nec non etiam Arnolfus Imperator Genitor noster, prædictam sedem & Ecclesiam cum omnibus ad eam pertinentibus, propter malorum hominum tergiuersationes sub illorum defensione & emunitatis tuitione roborassent, petijtque nos per interuentum dilectorum nobis, Episcopi Adalberonis scilicet spiritualis Patris & Magistri nostri, ac Salomonis venerandi Ministerialis nostri, vt hoc ipsum ob mercedis nostræ augmentum efficeremus. Cuius petitioni prodiuini cultus amore & animæ nostræ absolute assensum præbentes, ita fieri in cunctis omnino concessimus, & statuta prædecessorum nostrorum firma esse decreuimus. Quapropter iubemus, vt prædictus Episcopus & Ecclesia, cui ille auctore Domino præest cum omnibus moderno tempore iuste & legaliter ad eam aspicientibus, hominibus videlicet & cæteris rebus, sub nostra defensione consistant. Et vt nullus Iudex publicus, vel quislibet ex iudiciaria potestate in Ecclesias aut loca, vel agros seu reliquas possessiones memoratæ sedis, quas nunc in quibuslibet pagis & territorijs infra ditionem Imperij nostri possidet, vel quæ deinceps in ius Ecclesiæ ipsius diuina pietas voluerit augeri, ad causas audiendas, vel freda exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ iniuste distringendos, aut vllas redibitiones seu inlicitas exactiones requirendas, vllō vnquam tempore ingredi audeat, velea, quæ supra memorata sunt penitus exigere præsumat. Sed liceat memorato Præsuli suisque successoribus res prædictæ Ecclesiæ cum omnibus ad eam pertinentibus sub emunitatis nostræ defensione, quieto ordine possidere, atque pro incolamitate nostra, nec non & stabilitate regni nostri, vna cum Clero & populo sibi subiecto Domini clementiam iugiter exorare. Addidimus etiam sine hoc nostri vigoris solidamento, vt si quislibet ausu nefario post statuta decessorum nostrorum ex rebus iam dictæ Ecclesiæ quicquam temere inuasisset, nullatenus exinde aliquid ulterius sibi vsurpare præsumat, sed eidem Ecclesiæ id ipsam in omnibus emendando restituat. Et vt hæc auctoritas, nostris futurisque temporibus Domino protegente valeat incoluulsa manere, manu propria subter eam firmauimus, & annuli nostri impressione assignari iussimus.

Signum Domini Ludouici

Serenissimi Regis.

Salomon Cancellarius aduicem Pilegrini Archicapellani recognouit.

Data. 13. Kal. Feb. Anno ab Incarnatione Domini 909. Anno veropijssimi Regis Ludouicic nono. Indictione 12. Actum ad Holzchrib. In Dei nomine feliciter Amen.

Non quo hic prætereuntem, quod R. P. Greiserus in Catalogo Episcoporum Eijsteten. sub Vdalfrido, seu Vlfride Episcopo IX, (pag. 427.) scribit. Aiunt Centuriatores, Arnulphum Bauariæ Ducem deliberationi Synodali præfuisse, & simul cum patribus decreta edidisse. Vnde hoc illis notum? Vnde pleraque alia, nempe ex proprij cerebri bibliotheca, vbi asseruant, & quando opus est, inspiciunt, optimæ notæ manuscriptos Codices, & ex illis Centurias suas farciunt.

Rr

Inde

Inde tamen perspicuè colligo, Arnulphum nec Lutherano, nec Calviniano spiritu instinctum fuisse: nam prædia Ecclesiasticorum, quæ partim Vngari depopulati erant, partim alij occuparant Episcopis ac Monachis restituit. Quis Lutheranus aut Calvinianus hoc faceret? Templis & sacris ædibus reditus constituit, quibus reparari queant. Da mihi Lutheranum aut Calvinianum, cui sit eadem liberalitas & pietas? Frisingensi Episcopo, bona quæ abrepta fuerant, reddit. Orem miri, quin & inauditi in schola Lutherana & Calviniana exempli. Sectarij nostri non modò multa Episcoporum bona, sed & integros Episcopatus inuaserunt. Quis vel vnicam cogitatuunculam de restitutione suscipit?

Vitam Sectarij, absq; consilio gens, & sine prudentia intelligerent hæc; & sapientio Et nouissima prouiderent.

q. *Hanc Leonis P. P. VII. Epistolam, inseruimus sub Salisburgen. Episcopo Egilolpho. pag. 49.*

r. *Omniuo non est excludendus Richpertus, quem proximè subsequens Ottonis II. Diploma, Episcopum Brixinensem agnoscit.*

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Otto diuina fauente clementia Rex. Nouerint omnes in regno nostro circumquaque fide'es præsentis scilicet & futuri. Qualiter Venerabilis nomine Richpertus Brixinensis sanctæ Ecclesiæ Episcopus nostram adiens Clementiam, per interuentum Venerabilium virorum Dyerti Episcopi & Huotonis Comitis dilectique Magistri nostri precarus est, vt antiquam Capellâ, quâ olim antecessor noster beatæ memoriæ Ludouicus Imperator construxerat in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ & modo dilapsa est atq; destructa, & est sita in Ratispona ciuitate, & quam prius venerandæ memoriæ pius Genitor noster Otto Imperator Augustus reminiscens illius pristini seruitij præfato Episcopo vsque ad obitum vitæ ipsius in proprietatem donauerat. At Nos per dilectorum rationabilem virorum supplicationem, & ob illius promptissimi optimam obsequij voluntatem, eandem præfatam Capellam præscripto Episcopo vsque ad obitum vitæ ipsius in proprietatem donauimus cum curtibus & curtilibus, ædificiis, familijs, mancipijs vtriusque sexus, cum censibus, & decimis, syluis, faginationibus, quasitis & inquirendis & cum omnibus iustè legitimeque ad eandem Capellam pertinentibus. Vnde hoc præsens auctoritatis nostræ præceptum fieri mandauimus, firmiter præcipientes, vt ipsa donationis nostræ Capella integritè cum vicis & villulis proprietario iure sub potestate sæpediti absque vllius personæ retractione seu diminutione perpetuo consistat. Et vt hoc verius credatur, diligentiusque seruetur manu nostra propria id affirmauimus, & annuli nostri impressione subcus sigillari iussimus.

Signum Domini Ottonis magni

& inuicissimi Regis

Luidolfus Notarius ad vicem Wilhelmi Archicapellani notauit.

Data Idus Octobris Anno Domini 967. Indictione decima. Anno vero gloriosissimi Regis Ottonis septimo, Actum Brixinæ in Domino feliciter Amen.

Hart

Harvrico Episcopo Brixinen. facta fuerunt donationes à Conrado secundo Imp. sub hoc tenore.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Chunradus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Iustis fidelium nostrorum petitionibus acquiescentes, si res Ecclesiasticas rebus nobis diuinitus concessis augere studemus, non solum inde temporalis commodi prosperitatem, verum etiam æternam sperare debemus remunerationem. Quapropter nouerit omnium Industria fidelium nostrorum tam præsentium quam futurorum; qualiter nos diuinam vt præmissum est remunerationem intuentes, nec non & dilectissimæ Coniugis nostræ Kiselæ, atq; nobilissimæ prolis nostræ Heinrici interuentionem gratissimè amplectentes fidelis nostri Harvrici Brixinensis videlicet Ecclesiæ Episcopi petitione pulsati, in proprium tradidimus eidem sanctæ Brixinensi Ecclesiæ in honore sanctorum Casiani Martyris, nec non & Ingenuini Confessoris constructæ Comitatum quondam VVelfoni commissum, ab eo scilicet termino, qui Tridentinum à Brixinensi diuidit Episcopatum, quousque longissimè porrigitur in valle Eniana cum Clausa sub Sabrone sita, & omni vsu iureq; ad eum legaliter pertinente. Et vt hæc traditio firma inconvulsaq; perpetualiter permaneat, præceptum hoc de ea conscribi, sigilloq; nostro signari iussimus, propriaq; manu, vt inferius videtur confirmauimus.

Signum Domini Chunradi Romanorum Imperatoris Augusti.

Vdalricus Cancellarius ad vicem Arbonis Archicapellani recognouit.

Data septimo Id. Iunij Anno Incarnationis dominicæ 1027. Indiçt. nona. Regni Chuonradi secundi Anno tertio, Imperij autem eius primo. Actum Stegon.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Chuonradus diuina fauente clementia Rex, Romanorumq; Imperator Augustus. Ad præsentem prosperitatem & ad æternam spem sibi prospectum parat, quisquis Ecclesias Dei vel à fundamento locat, vel à peruersis dirutas redintegrandò locupletat. Quæ copia cum maximè Regibus, vel Imperatoribus præsto fuisset, ex quo Christianæ religioni colla subdiderunt. Pium ac rationabile nobis videtur, nil ab his deuiare, quibus credimus Antecessores nostros sibi æternam requiem promeruisse. Vnde Dei nostrorumq; fidelium vniuersitati tam præsentibus quam posteris notum esse cupimus, qualiter dilectus noster Aribo Moguntinæ sedis venerabilis Archiepiscopus, & Bruno Augustensis Episcopus Celsitudinem nostram adierunt, humiliter obsecrantes; vt Clusas sitas in loco Sebona, in pago Orital in Comitatu Engelberti cum Thelonio & cum cetera vtilitate, quæ vllò modo inde prouenire poterit ad Monasterium Sebona dicto in honore sanctæ Mariæ constructo, per nostrum Imperiale præceptum traderemus. Quorum petitioni pium sicut iustum erat assensum præbentes, ob interuentum dilectæ coniugis Gillæ Imperatricis Augustæ, & vnici filij nostri Heinrici Regis, nec non Adalberonis Karentani Ducis suprascriptas Clusas ad præfatum monasterium per hoc imperiale præceptum firmissime

R r 2.

tradi-

*in preced.
Diplom.
Kisela.*

tradidimus, ea vid. ratione, vt Hartvvicus eiusdem Ecclesiæ Episcopus sui que successores, liberam de hinc potestatem de eisdem Clusis habeant tradendi, vendendi, commutandi, vel quid sibi placuerit inde faciendi, ad vsu tamen præscripti monasterij. Et vt hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis & inconuulsa omni tempore persueret, hanc chartam inde conscriptam, subtrusq; manu propria roboratam sigilli nostri inpressione iussimus insigniri.

Signum Chouardi inuictissimi Romanorum Imperatoris Augusti.

Vdalricus Cancellarius ad vicem Aribonis Archicappellani recognouit.

Data octauo Kal. Maij, indiçtione vndecima anno dominicæ incarnationis 1028. anno autem Domini Chouardi secundi, Regni quarto Imperij vero secundo. Actum Aquisgrani. In Domino feliciter Amen.

8. *Tale quid ex neutro Chouardi secundi diplomate iam inserto, ne suspicari quidem licet.*

De Poppone, post Pontifice Maximo Damaso secundo dicto, longissime à Platina abijt

u. *Ciaconius.* Damasus, inquit, II. iunior, Germanus, Bauarus, Popo Bagnariensis antea vocatus, Episcopus Brixinensis, & Patriarcha Aquilegien. homo ignobilis, vir alioqui ingeniosus, & negotiorum tractandorum dexter, Imp. Heinrico tertio Aug. sedit dies XXIII. consecratus & coronatus Romæ XVI. Kal. Aug. die dominico anno MXLVIII. Platina optimi Pontificis famam temere suis scriptis scedauit; Martinum & Gulfridum, non tutæ fidei auctores secutus &c. *Et paulò post:* Popo autem cum honestissimo Comitatu Romam peruenit, atque ab omnibus summo honore acceptus.

x. *Concessio Heinrici tertij sic habet.*

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Henricus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Notum sit omnibus Christi nostri que fidelibus, præsentibus scilicet & futuris. qualiter nos ob petitionem & deuotum seruitium nostri fidelis ac dilecti Brixinensis Ecclesiæ Episcopi Popponis Forestum in Pago Bustrissa, in comitatu Sigefridi Comitis situ., infra terminos, quos in præsentem nominamus de flumine quod dicitur Padia vsque ad flumen quod dicitur Schvartzzenbach. deinde vsque ad iuga Alpium vallis quæ dicitur Arina. & exinde quæ dicitur Wizzental, vsque ad flumen, quod Pirra vocatur. His omnibus, quos in præsentem conscribimus laudantibus, atq; voluntarie consentientibus cum banni nostri auctoritate distinximus ac firmauimus, vt nullus præter voluntatem præfati Episcopi in eo præsumat ceruos, aut apros, capreolos canibus venari, arcu sagitta que figere, plagis, laqueis, pedicis, seu quolibet venatoriæ artis ingenio capere vel decipere. Qui autem hoc Forestum fieri laudauerunt hi sunt Wecil, Adelram, Babo, Hezeman, Willehalm, Hildebolt, Sigehart, Beredolt, Alberich, Gerolt, Odalrich, Berhart, Ordo, Hartvvic, Rotheri, Ebbo, Billunch, Willehalm, Erkenger, Adelhart, Egizo, Deidera, Ebbo, Hartvvig, Luidolt, Rodeni, Benzelin, Amacho, Ebbo. Et vt hæc nostra auctoritas stabilis & inconuulsa omni permaneat æuo, hanc chartam propria manu corroborantes sigilli nostri inpressione iussimus insigniri.

Signum Domini Heinrici tertij inuictissimi Romanorum Imperatoris Augusti.

Wintho.

R

Wintherius Cancellarius vice Bardus Archicancellarius recognoui.

Data VIII. Kal. Feb. An. dominicæ incarnationis M. XLVIII. Indictio-
ne prima, Anno autem Domini Henrici tertij ordinationis eius XIX. regnan-
tis quidem IX. Imperantis autem II. in Dei nomine. Actum Vimo feliciter
Amen.

Ciacon. in vita Damasi secundi expresso scribit, nullos eum creauisse Cardinales.

Pseudosynodo Brixinensi à Schismatico Henrico 4. prater ius fasq. coacta erecte oppo-
nimum Synodum Romæ anno M. LXXX. à Papa Gregorio VII. legitime congregatam.
cui Legati quoq. Principum Regni Teutonia, grauamina sua contra Henricum proponen-
tes interfuerunt. Sed præstat. hac de re audire Paulum Bernriedensem in vita Gregorij
VII. pag. 233.

Anno ab incarnatione Domini M. LXXX. Pontificatus verò Domini Gre-
gorij Papæ septimi anno VII. Indictione tertia celebravit ipse Papa Synodum
Romæ, vbi interfuerunt Archiepiscopi, Episcopi diuersarum Vrbiũ, nec non
& Abbatum, ac diuersorum Ordinum Clericorum, & Laicorum innumerabi-
lis multitudo. Superuenerunt autem & Legati Rudolphi Regis, & Principum
regni Teutonici, & huiusmodi querimoniam protulerunt super Tyrannidem
Henrici: Nos ex legatione Domini nostri Regis Rudolphi, & Principum eius
conquerimur Deo, & S. Petro, vestraq. paternitati, & cuncto huic sanctissimo
Concilio, quod ille Henricus, quem vos Apostolica auctoritate depoluistis à
regno, idiplum regnum contra vestram interdictum Tyrannicè inuasit, omnia
circumquaq. ferro, præda, incendio deuastauit: Archiepiscopos, Episcopos de
Episcopatibus suis impia crudelitate expulit, & eorum Episcopatus suis fautori-
bus in beneficia distribuit. Per cuius etiam Tyrannidem piæ memoriæ We-
rinarius Magdeburgensis Archiepiscopus occisus est: Adelbertus Wormaci-
ensis Episcopus adhuc ab eo contra Sedis Apostolicæ præceptum in captione
cruciat. Multa hominum millia eiusfactione sunt occisa; quam plures Ec-
clesiæ, ablatis reliquijs, incensæ, ac penitus destructæ. Innumerabilia quidem
facinora sunt, quæ idem Henricus in Principes nostros perpetravit, eò quod si-
bi contra sedis Apostolicæ decretum vt regi, obedire noluerunt. & colloqui-
um, quod vos pro inquirenda iustitia, & pace componenda decreuistis, ex cul-
pa Henrici, & fautorum eius remansit. Quapropter vestram humiliter implora-
mus clementiam, vt nobis, imò sanctæ DEI Ecclesiæ, decretam sacrilego per-
uasori Ecclesiarum, iustitiam faciatis.

His & talibus excitatus viri Dei spiritus, sentiens & imminere diem, quem
sibi in visione B. DEI GENITRIX ad proferendam damnationis sententiam in
eundem aduersarium Ecclesiæ designauerat; & ne ultra differret, præcipiendo
interminauerat, graui eam dolore & gemitu parturiuit, & auscultante atque
aspirante Concilio tandem in hæc verba prorapit.

B. Petre, princeps Apostolorum, & tu B. Paule, Doctor gentium, dignamini
quæso aures vestras ad me inclinare; meq. clementer exaudire; quia veritatis es-
tis discipuli, & amatores; adiuuate, vt veritatem vobis dicam, omni remota falsi-
tate, quæ omninò detestamini, vt fratres mei melius mihi acquiescant, & sciant
& intelligant: quia ex vestra fiducia, post Dominum, & matrem eius semper vir-
ginem MARIAM, prauis & iniquis resisto: vestris autem fidelibus auxilium præ-
sto. Vos autem scitis, quia non libenter ad sacrum ordinem accessi & inuitis

a. Anno
Christi M.
XLVII est
iste Grego-
rius VI.
b. Anno
M. XLIX.
I. a. 18.

Psalm. 2.

ultra montes cum Domino Papa Gregorio abij, sed magis inuitus cum Domino meo b Papa Leone ad vestram specialem Ecclesiam redij, in qua vtrunq; vobis deseruiui: deinde, valdè inuitus cum magno dolore, & gemitu, & planctu in throno vestro valdè indignus sum collocatus. Hæc ideo dico; quia ego non vos elegi; sed vos me elegistis, & grauiissimum pondus vestræ Ecclesiæ super me posuistis. Et quia super montem excelsum me iussistis ascendere, & clamare, & annunciare populo Dei scelera eorum, & filijs Ecclesiæ peccata eorum, membra diaboli cæperunt contra me insurgere, & vsq; ad sanguinem præsumserunt in me manus suas iniicere. Astiterunt reges terræ, & Principes conuenerunt secularis & Ecclesiastici; aulici & vulgares conuenerunt in vnum aduersus Dñm, & aduersus vos Christos eius, dicentes: Dirumpamus vincula eorū, & proiciamus à nobis iugum ipsorum: Et, vt me omninò morte, vel exilio confunderent, multis modis conati sunt in me insurgere.

Inter quos specialiter Henricus, quem dicunt Regem, Henrici Imperatoris filius, contra vestrum calcaneum erexit Ecclesiam, facta cum multis Ultramontanis, & Italicis conspiratione, annitens me deiiciendo eam sibi subiugare. Cuius superbiæ vestra restitit auctoritas, eamq; vestra destruxit potestas: qui confusus, & humiliatus ad me in Longobardiam veniens, absolutionem ab excommunicatione quæsiuit. Quem ego videns humiliatum, multis ab eo promissionibus acceptis de vitæ suæ emendatione, solam ei communionem reddidi, non tamen in regno, à quo eum in Romana Synodo deposueram, instauroi, nec fidelitatem hominum, qui sibi iurauerant, vel erant iuraturi, à qua omnes absolui in eadem Synodo, vt sibi seruarietur, præcepi. Et hæc ideo detinui, vt inter eum, & Episcopos, vel Principes ultramontanos, qui ei causa iussionis vestræ Ecclesiæ resisterant, iustitiam facerem, vel pacem componerem, sicut ipse Henricus iuramento per duos Episcopos mihi promisit.

Prædicti autem Episcopi, & Principes Ultramontani audientes illum non seruare quod mihi promiserat, quasi desperati ab eo, sine meo consilio, vobis testibus, elegerunt sibi Rudolphum Ducem in Regem: qui Rex Rudolphus festinanter ad me missò nuncio, indicauit se coactum regni gubernacula suscepisse, tamen se paratum mihi omnibus modis obedire. Et vt hoc verius credatur, semper ex eo tempore eundem sermonem mihi misit: adiiciens etiam filio suo obfide, & fidelis sui Bertholdi filio, quod promittebat, firmare.

Interea Henricus cæpit me precari, vt illum contra prædictum Rudolphum adiuuarem. Cui respondi, me libenter facere, audita vtriusq; partis ratione, vt scirem, cui iustitia magis faueret. Ille autem putans suis viribus eum posse deuincere, meam contempsit responsonem. Postquam autem pensit se non posse, sicut sperauit, agere, duo Episcopi, Virdunensis videlicet, & a Osenburgensis de consentaneis suis Romam venerunt, & in Synodo ex parte Henrici, me, vt ei iustitiã facerẽ, rogauerunt, quod & nuncij Rudolphi fieri laudauerunt.

Tandem aspirante Deo, sicut credo, statui in eadem Synodo, in partibus Ultramontanis fieri colloquium, vt illic aut pax statueretur, aut cui plus iustitia faueret, cognosceretur. Ego enim, sicut vos mihi testes estis, Patres, & Domini mei, vsq; hodie nullam partem disposui adiuuare, nisi eam, cui plus iustitia faueret. Et quia putabam, quod iniustior pars colloquium nollet fieri, vbi iustitia suum locum seruaret, excommunicauit, & anathemati alligauit omnes personas siue Regis, siue Ducis, aut Episcopi, aut alicuius hominis, qui colloquium aliquo ingenio impediret, vt non fieret. Prædictus autem Henricus cum suis fautoribus non timens periculum inobedienciæ, quod est scelus idololatriæ, colloquium impediendo, excommunicationem incurrit, & se ipsum anathematis vinculo

a Osen-
burgensis.

culo alligauit, magnamq; multitudinem Christianorum morti tradidit, & Ecclesias fecit dissipari; & totum penè Teuconicorum regnum desolationi dedit.

Quapropter confidens de iudicio, & misericordia DEI, eiusq; pijsimæ matris semper Virginis MARIÆ, fultus vestra auctoritate prædictum Henricum, quem dicunt regem, omnesq; fautores eius excommunicationi subijcio, & anathematis vinculo alligo, & iterum regnum Teuconicorum & Italiæ, ex parte omnipotentis DEI, & vestra; interdicens ei, omnem dignitatem, & potestatem regiam illi tollo, & vt nullus ei Christianus sicut regi obediat, interdico, omnesque qui ei iurauerunt, vel iurabunt de regni dominatione, à iuramenti promissione absoluo. Ipse autem Henricus cum suis fautoribus in omni congressione belli nullas vires, nullamque in vita sua victoriam obtineat.

Vt autem Rudolphus regnum Teuconicorum regat, & defendat, quem Teutonici elegerunt sibi in regem ad vestram fidelitatem, ex vestra parte, dono, largior & concedo, omnibusq; sibi fideliter adherentibus absolutionem omnium peccatorum veram benedictionem in hac vita, & in futura, vestra fretus fiducia, largior. Sicut enim Henricus pro sua superbia, & inobedientia, & falsitate à regni dignitate iuste abijcitur; ira Rudolpho pro sua humilitate, obedientia, veritate potestas & dignitas regni conceditur.

Agite nunc quæso Patres, & Principes sanctissimi, vt omnis mundus intelligat, & cognoscat; quia, si potestis in cælo ligare, & soluere; potestis in terra imperia, regna, ducatus, principatus, marchias, comitatus, & omnium hominum possessiones pro meritis tollere vnicuique; & concedere. Vos enim Patriarchatus, Primatus, Archiepiscopatus, Episcopatus frequenter tulistis prauis, & indignis, & religiosis viris dedistis. Si enim spiritualia iudicatis: quid de secularibus vos posse credendum est? Addiscant nunc Reges, & omnes seculi Principes, quanti vos estis, quid potestis, & timeant parui pendere iussionem Ecclesiæ vestræ, & in prædicto Henrico tam citò iudicium vestrum exercete, vt omnes sciant, quia non fortuito, sed vestra potestate cadet, & confundetur, vtinam ad penitentiam, vt spiritus sit saluus in die domini. Acta Romæ nonis Martij, Indictione III.

Igitur Satanae traditus infelix Henricus, rabidoq; dæmonum furore magis ac magis ad summum iniquitatis conscendit, & legitimum Papam destituere cupiens, auream statuam Simoniacis, & Nicolaitis in Romana ciuitate, quam Babylonem Petrus & Ioannes appellant, nouus Nabuchodonosor erexit, Guilbertum scilicet Rauennatem Episcopum, iam pridem à Gregorio nostro propter incestum, & alia flagitia sua Synodali sententia damnatum. Proinde grauissima persecutione contra virum DEI commota, Salernum recessit, ibique supremæ medicationis absinthio per corporales ægrotudines efficacissimè purgatus, diuinæ consolationis dulci responso meruit exhilarari, videlicet purgationes istas ei in perpetuum proficere, & sufficere, nec eum vllam castigationem oportere post obitum timere.

Denique in signum sempiternæ sospitatis temporalem incolumitatem recepit: & quod valde gloriosum videri potest, circa Kalen. Ianuarij prænosse cepit dissolutionem corporis sui futuram circa Kal. Iunij. Quibus cum appropinquasset, & vltimi doloris luctam inchoasset, astantibus ei Episcopis & Cardinalibus, eumque pro laboribus sanctæ conuersationis, & doctrinæ beatificanti-
bus, respondit; Ego fratres mei dilectissimi nullos labores meos alicuius momenti facio; in hoc vno solummodo confidens, quod semper dilexi iustitiam, ego
deplorarent, eleuatis, pius pater, in cælum oculis, & eodem porrectis, instar
ascen-

Vos hanc
vri
tandem
euentus
describit

1. Cor. 1.

1. Petri. 5.

Guilbertus
Antipapa.

Gregorius
ex Vrbe Sa-
lerni abiit.

Præsit
Gregorius
mortē suā.

Prælerum
Gregori
responsum.

ascensionis, palmis, illuc inquit, ascendam & obnixis precibus Deo propitio, vos committam.

Non abs re videtur hoc loco per compendium inferere, quae de S. Hartmanno nostro R. P. Raderus eius Deo breui iuxta alios Bavaria sanctos fisorum oratione in lucem publicam dabit.

S. Hartmannus haud procul Batauis Boiorum, fortunâ uti non summa, ita nec infima, honestis maioribus natus, in S. Nicolai cœnobio extra Batauorum pomerium, quod S. Augustini Canonici inhabitant, admodum puer literas cum pietate tam avidè hausit, ut intra paucos annos plurimum promoueret. Euocatus à Iuuuensi Pontifice Conrado è domicilio S. Nicolai, sacro sacerdotum collegio Salisburgi ad S. Augustini normam efformandis, decurio praeficitur, quod mores eius essent legis loco, non longè post iubetur Chiemensis Ecclesiae praefecturam suscipere. Deinde D. Leopoldus à memorato iam Pontifice Conrado Hartmannum diu expetitur impetrat, qui in claustrum Neoburgò, per D. Leopoldum condito, tam virorum quam sacrarum virginum tutelam suscipit, magnumq; operæ pretium ibi fecit. Non destituere vitæ sanctitatem miraculorum opera, è quibus vnum alterumq; Lector cape. Intentus quadam die inter domesticos lectioni sacrae, repente exiliens ad ardes alibi sitas properauit, & quosdam è cœnobio suo negotia illic curantes ingenti clamore euocatos, propere se inde extemplo iussit. Vix illi pedem extulerant, cum tota moles cœnobiorum euaserunt nauis, qui scopulo haud procul cœnobio adhæserant, huiusmodi in exitium nauigium trahente.

Interim Reinbertus Brixinensis antistes vita cedit, cui Hartmannus sufficitur, ubi primò statim anno Reinbertum nobilem dynastum & copiosum induxit ut communicato cum coniuge sua nobili Boia consilio, noua Cellæ contubernium S. Augustini sodalibus, non sine cœlesti prodigio poneret. Hartmannus iam praesul in cultu, victu, officiis aulicis, consuetam iam ante, semper tenuit. Iuitq; frugalitatem & parsimoniam; ita ut inspecta illius quotidiana viuendi ratione monachum crederes, non Episcopum aut Principem. Cœlestium rerum contemplationi totus deditus, rei familiaris totius procuracione Conrado à sacris administro commisit, viro fido, probò & religioso, è Pollingano asceterio socio laborum adscito. Quotiescunq; verò rei publicae usus & amittenda dotis Ecclesiasticae periculum imminebat, quod per se Conradus auertere non poterat, Hartmannus non copijs militaribus, sed sacra mystarum acie cinctus, praelato victricis signo crucis prodicens cunctos aduersarios à temerarijs suis ausibus auertit, resq; Ecclesiae suae saluas & immunes obtinuit. Miracula complura & prodigia sanctitatis illius testes irretrahibiles, ante etiam quam corpore solueretur edidit. (*quae pleraque R. P. Raderus copiosa narratione persequitur*) breuitatis studio nobis heic pratereunda. Proprie tandem Christi natalis diei, cum diuinus Pontifex sacerdoti labes vitæ & peccata aperuisset, & accepta de more poenitentia, sacris summa religione operatus esset, solum abluendo corpori intrans, praeter omnium spem & expectationem in eo lustratus quàm corpori quàm animo purus, ad solum cœlestem emigravit, Cal. Ianuar. post Christum N. MCLXV.

Concessio Friderici II. cuius hic fit mentio, est talis:

bb. Fridericus secundus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, & Rex Siciliae. Regalis Excellentiae decet dignitatem, & per hoc laudis titulus merito sublimatur, cum fidelium & subiectorum suorum deuotionem attendit, & eorum seruitia dignis retributionibus recompensat. Attendentes igitur tam

nam deuota quam fidelia, quæ nobis dilectus fidelis & Princeps noster Berchtoldus Electus Brixinensis & nostris progenitoribus obsequia exhibere semper curauit, & in posterum de bono in melius poterit exhibere. Volentes ipsius seruitijs respondere pro meritis, de innata nobis liberalitatis gratia sibi suisque successoribus in Ecclesia Brixinensi concedimus & donamus in perpetuum omnes argenti fodinas, omnesque venas metallorum & salis, quæ in suo sunt Episcopatu & de cætero possunt reperiri cum omnibus iustitiis & pertinentijs suis possidendas & tenendas. Ad huius autem nostræ concessionis memoriam & perpetuam firmitatem præsentis paginæ scriptum nostri Sigilli munimine fecimus communiri, statuentes & sub interminatione gratiæ nostræ præcipientes, ne aliqua vnquam persona humilis vel alta hanc nostræ concessionis gratiam aliquòmodo audeat vel debeat infringere seu attemperare. Quicumque autem huius nostræ concessionis & donationis statutum & paginam infringere vel aliquo tempore attemperare præsumpserit, nouerit se Maiestatis nostræ offensam grauius incurrisse. Testes huius rei sunt: Fridericus Episcopus Tridentinus, Ludouicus Dux Bauariæ. Hermannus Marchio de Baden. Comes Eberhardus de Helfenstein. Comes Egno de Vrach. Henricus & Albertus fratres de Niffen. Albero & Berchtoldus fratres de Wange. Anshalmus de Iustingein Imperialis aulae Marschalcus. Eberhardus Dapifer de Tanne. Dieto Camerarius de Rauensberg. Iacko de Trivvenshem. Actum est hoc anno Dominicæ Incarnationis. 1218. Datum apud Nürenberg quarto Kal. Ianuarij. Indictione sexta.

Corrigendus est hic numerus ex his quæ habentur supra de Eberhardo II. Archiep. cc. Salzb. pag. 13. & rescribendus annus 1232. vel circ.

Episcopo Ioanni Thomæ 5. die Maij Anno 1580. Coadiutor datus est dd.
R^{mus} & Ill^{mus} Dn. Cardinalis Andreas Austriae: qua occasione quatuor dominia in valle Pustrißa sita, Michælsburg, Vrenheim, Schönegg, & Heinfels à Serenissimo Archiduce Austriae Ferdinando, Comite Tyrolis &c. Cardinalis parente, pignoris loco cum omni illorum iurisdictione, iuribus & redditibus tradita & concessa fuere. Obiit Episcopus Iohannes Thomas Brixinæ Anno 1591. die 26. mensis Februarij, qui optimè suæ Ecclesiæ commodum procurauit: reditus auxit, & castrum in monte Veltorns principe dignum funditus extruxit & absoluit: ibidem quasi in medio Cathedralis Ecclesiæ sub monumento marmoreo reconditus iacet.

Successit Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus ANDREAS Cardinalis Austriae iam antea Coadiutor postulatus; Episcopus Constantiensis & Administrator Monasteriorum Murbach & Luders: dein Gubernator Philippi II. Hispaniarum Regis in Belgicis prouincijs constitutus. Inde vota sua exsolutus Romam profectus est, ubi in brachijs summi & opt. Pontificis Clementis VIII die 12. Nouembris An. 1600. vltimum vitæ suæ diem clausit. Inuigilauit hic Princeps, omnemque operam dedit, vt Ecclesiæ suæ Brixinensissimam iura, vt vocant, Imperialia regalia conseruaret & exerceret. Aram templi Cathedralis summam, cui effigies sua insita est, excellenti pictura expeditam auroq; decoratam erexit. Castrum residentiae Episcopalis ex parte à fundamentis forma ac dispositione apta, & amplissimis porticibus construxit; huicq; desponsæ sibi Ecclesiæ aliquot florentiorum millia extremo suo elegio reliquit; quæ exsoluta ad eiusdem fabricæ castri continuationem impensa fuerunt.

Excepit defunctum Cardinalem R^{mus} & Ill^{mus} Dn. CHRISTOPHORVS ANDREAS, ex liberis Baronibus de Spaur & Valer Tyrolensibus natus; frater
germa,